

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 6 (193) БЕРЕЗЕНЬ

2010

2010 березень № 6 (193)

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Частина I

Заснований у лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено
до переліку наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Постанова президії ВАК України від 24.09.09 №1-05/4

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 6 від 29 січня 2010 р.)

Виходить 2 рази на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор Курило В. С.

Заступники головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.,**

доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор **Бур'ян М. С.,**

доктор медичних наук, професор **Виноградов О. А.,**

доктор філологічних наук, професор **Галич О. А.,**

доктор педагогічних наук, професор **Горошкіна О. М.,**

доктор сільськогосподарських наук, професор **Конопля М. І.,**

доктор філологічних наук, професор **Синельникова Л. М.,**

доктор філологічних наук, професор **Ужченко В. Д.**

Редакційна колегія серії «Педагогічні науки»:

доктор педагогічних наук, професор **Ваховський Л. Ц.,**

доктор педагогічних наук, професор **Гавриш Н. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Докучаєва В. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Максименко Г. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Ротерс Т. Т.,**

доктор педагогічних наук, професор **Хриков Є. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чернуха Н. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чиж О. Н.**

РЕДАКЦІЙНІ ВИМОГИ до технічного оформлення статей

Редколегія „Вісника” приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лїве) — 3,8 см; верхній колонтитул — 1,25 см, нижній — 3,2 см.

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2010.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга — номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13–14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова „Література” або після слів „Література і примітки” (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 3 – 4 рядки українською, російською та англійською мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010

ЗМІСТ

МЕТОДИКА. ПРАКТИКА. ДОСВІД

1. Азарова Л. Г. Проблеми формування в студентів-вокалістів співацьких навичок.....	5
2. Бикодьоров А. І. Формування творчих та естетичних якостей студентів засобами мистецтва.....	10
3. Возник І. С. Розвиток творчого підходу студентів художньо-графічних факультетів у застосуванні теоретичних знань на педагогічній практиці.....	16
4. Гук Л. В. Аналіз сучасних поглядів на проблему естетичних цінностей у науково-педагогічних дослідженнях.....	21
5. Гуральник Н. П. Практичні досягнення вчителів України з музичного мистецтва: реалізація власного досвіду та перспективи фахових конкурсів.....	25
6. Дідич Г. С., Гейченко М. І. До питання використання засобів наочності в процесі підготовки виконавця-інструменталіста.....	31
7. Євсеєнко О. О. Значення диригентського впливу щодо втілення виконавської моделі музичного твору.....	37
8. Ільїна Н. В. Композиція в декоративно-прикладному мистецтві.....	45
9. Лаврентьєв А. О. Вплив вокально-хорової музики на розвиток музичної культури студентів у процесі роботи з вокальним ансамблем.....	51
10. Лебедева М. В. Розвиток музично-слухових уявлень та різних видів слуху майбутніх виконавців.....	56
11. Лісневська А. Л. Створення професійно-моделюючого середовища як педагогічна умова формування професійного мислення майбутніх телерепортерів.....	61
12. Лобова О. В. Методичні аспекти формування музично-теоретичних знань на уроках музики.....	66
13. Подлєсна І. А. Елементи джазу в курсі сольфеджіо школи естетичного виховання.....	74
14. Сіренко Т. М. Про проблеми стомлення голосу у співаків-початківців.....	84
15. Старовойтова О. Є. Деякі поради з охорони голосу співаків естрадного напрямку (з досвіду роботи).....	88
16. Таранов Р. А. Психофізичні вправи для кистей рук як один з чинників формування художньої техніки гітариста.....	94
17. Юнда В. В. Щодо питання проблем хорового виконавства в загальноосвітніх школах.....	98

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТИ

18. Анікіна Т. О., Харченко В. Г. До питання формування індивідуального стилю музиканта-виконавця як важливого аспекту розвитку сучасної професійно-музичної освіти в Україні.....	102
19. Балашова А. Д., Шелупахіна Т. В. Актуальні питання філософії діалогу в контексті розвитку художньої освіти молоді в Україні у ХХІ столітті.....	107
20. Белснікін П. С. Естетичне виховання – ключ до розвитку молоді високої культури.....	114
21. Білозуб Л. М. Музичне мистецтво як засіб формування національної свідомості.....	120
22. Бірюков М. Ю. Сучасні підходи в роботі викладачів ВНЗ з формування художнього смаку в студентів мистецьких спеціальностей.....	127
23. Горбуліч Г. В. Загальна характеристика напрямів художньо-естетичного виховання молоді у світі.....	136
24. Дубич К. В. Проблеми виховання молоді через призму національного самовизначення.....	143
25. Кондратенко Г. П. Напрями художньо-естетичного виховання студентів ВНЗ у позанавчальній роботі.....	148
26. Лабінцева Л. П. Розвиток виконавських здібностей музикантів-інструменталістів як чинник успіху сценічної майстерності.....	156
27. Мала Т. В. Головні вимоги до роботи над завданнями зі шрифтовими композиціями з дисципліни „Шрифт” майбутніх фахівців з графічного дизайну у ВНЗ.....	162
28. Мальована Г. М. Теоретичні передумови музично-естетичного виховання студентів.....	168
29. Михайлова Л. М. Мистецтво як ціннісно-орієнтуюча детермінанта естетичних переваг дітей підліткового віку.....	173
30. Паніна С. Р. Родинно-династійний контекст формування особистості музиканта.....	180
31. Паньковська А. А. Зміст художньо-образного мислення фахівця сучасного дизайну.....	186
32. Пасічник Н. Ф. Самореалізація студента як особистості в художньо-творчій діяльності.....	191
33. Растригіна А. М. Професійна підготовка студентів-магістрантів у системі музично-педагогічної освіти.....	197
34. Самохіна Н. М. Використання жанрів духовної музики в курсі сучасної музичної літератури у ВНЗ.....	203
35. Соколова А. В. Актуальні проблеми західноєвропейської дитячої хорової літератури.....	209
Відомості про авторів.....	220

УДК 37. 036

Г. В. Горбуліч

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАПРЯМІВ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ У СВІТІ

Глобальна інформатизація суспільства, упровадження нових педагогічних технологій з використанням найрізноманітніших електронних ресурсів забезпечує сучасній молоді широкий доступ до інформації різної якості, зокрема й такої, що не відповідає загальнолюдським етичним і естетичним ідеалам. Особливо небезпечними наслідками, що пов'язані з поширенням мас-медіа, зазначають дослідники, є „артизована” передача насильства, жорстокості, споживацтва тощо, яку діти та підлітки зі свідомістю, що ще не сформована, і відсутністю імунітету до несмаку сприймають як справжнє мистецтво. Отже, наголошують учені, суттєве оновлення освітніх систем і педагогічних технологій може бути пов'язане не стільки з інформатизацією, скільки з глобальною *естетизацією* навчально-виховного процесу та соціально-педагогічного середовища [1, с. 2].

Сучасний світовий досвід упровадження освітніх реформ, суттєва роль у реалізації освітніх концепцій яких відводиться саме предметам художньо-естетичного циклу, підтверджує цю думку. Наприклад, у навчальних планах Великої Британії кількість годин, яку відведено на предмети художньо-естетичного циклу, є досить значною: предмети „Мистецтво” й „Музика” викладаються в граматичних школах у перші три роки навчання по 2 години на тиждень; у 4-5 класах „Музика” – 3 години, а „Історія мистецтв” – 2 години; з 6 класу відповідно до спеціалізації – по 2 або 7 годин на тиждень. У школах Німеччини на цикл предметів художнє виховання, музика, праця виділяється разом по 3 години на тиждень у 1-му класі, по 4 години на тиждень у 2 – 4 класах, а музика вивчається до 10 класу [2]. У США та Канаді в початковій школі на предмети естетичного циклу відводиться 7 годин на тиждень. У Японії кількість навчального навантаження на художньо-естетичний компонент (разом з літературою) досягає майже 50%. В Угорщині відповідно до державного освітнього стандарту предмети музичного, візуального, хореографічного, театрального, екранного мистецтва обіймають 16% загального годинного обсягу навчального навантаження в початковій школі та близько 10% – у старшій. Зокрема, порівняння вітчизняного досвіду з угорським показує, що в українській початковій школі музика та образотворче мистецтво складають близько 7% навчального навантаження, а в старшій школі ці предмети відсутні [1, с. 3].

Світовий досвід навчання та виховання молоді активно досліджується багатьма вченими. Так, загальними питаннями школи

зарубіжжя опікуються В. Андреєв, Л. Ващенко, В. Веселова, Б. Вульфсон, О. Вознесенська, Г. Єгоров, Б. Жебровський, З. Малькова, Н. Ничкало, Л. Парамонова, О. Протасова, Л. Пуховська, Т. Харченко, А. Шевченко та ін. Питання мистецької освіти та естетичного виховання молоді вивчають Р. Беланова, Н. Вишневська, Л. Волинець, Н. Железняк, Л. Зязюн, І. Іванюк, Л. Масол, В. Полтавець, В. Фролкін та ін.

Отже, світовий досвід організації художньо-естетичного виховання молоді, що накопичений дослідниками, має бути узагальненим та систематизованим. Тому метою статті є висвітлення провідних напрямів художньо-естетичного виховання молоді у світі, виявлення основних ідей та підходів, що є конструктивними для української освітньої системи.

Загальна характеристика світових концепцій художньо-естетичного виховання молоді дозволяє зробити висновок про те, що мистецька освіта розглядається педагогами різних країн як природний шлях розвитку творчого гармонійного мислення людини й відіграє важливу роль не лише в мистецькій, а й у повсякденній праці та в наукових пошуках. Розвинуте в такий спосіб мислення сприяє знаходженню конструктивних творчих розв'язань практичних проблем – економічних, екологічних, соціально-культурних тощо [3, с. 57].

Так, наприклад, загальновідома у світі гуманістична життєва філософія, що характеризує стиль життя в скандинавських країнах. Ця філософія виявляє себе в турботливому ставленні до людини і, зокрема, до освіти як важливого чинника становлення особистості. Отже, у національному навчальному плані, наприклад, Норвегії, визначено, що метою освіти є надихання кожного на самореалізацію в ім'я спільного добробуту, тому сучасна концепція загальної освіти в Норвегії ґрунтується на ідеї поєднання особистих потреб людини в її творчому різнобічному розвитку та суспільних інтересів, їх взаємовідповідності. Підкреслимо, що „потреба у творчому розвитку кожної особистості мислиться норвезькими педагогами великою суспільною цінністю, оскільки неповторність кожного стає загальним надбанням” [4, с. 21].

Безумовно, така освіта має прищеплювати почуття відповідальності за збереження та розвиток національної культурної спадщини, розуміння її цінності як самобутньої складової загальнолюдоьської мистецько-культурної скарбниці, виховувати толерантне ставлення до інших культур, здатність до спілкування та співробітництва на засадах рівності [4; 5].

Мистецька освіта в Норвегії як важлива складова технології художньо-естетичного виховання молоді є органічною частиною загальної шкільної підготовки. Важливо, що філософія норвезької освіти не протиставляє мистецтва наукам, тому мистецтва вивчаються і як самостійні предмети, і як естетична складова змісту інших дисциплін та навчальних тем, використовуються як метод навчально-виховного процесу [5]. Наприклад, норвезькі педагоги вважають, що можливість

дитини виразити свої почуття та донести їх різними художніми засобами, радість від усвідомлення можливості самореалізації сприяє розвитку почуття людської гідності, самоствердження, позитивної самооцінки, задіює особистісні механізми самодисципліни, розвиває здатність до напруженої праці, бажання набутися певні навички й уміння заради самовираження. Усе це, відзначає Л. Волинець, є психологічною основою реалізації важливого принципу норвезької освіти – *принципу навчання, що виховує* [4, с. 21].

Технології художньо-естетичного виховання молоді у Швеції є надзвичайно важливою складовою в реалізації актуального завдання сучасної освіти – формування в учнів ціннісного ставлення до культурного розмаїття, що виявляє себе в різномасштабних контекстах: на рівні власної країни, Європи, усього людства. Зокрема, згідно з розробленими навчальними планами школа має призвичаїти учнів не лише до спілкування іноземними мовами, а й до обізнаності з визначними здобутками шведської, північноєвропейської, загальноєвропейської та світової культур [6, с. 10].

Значний вплив на дітей та підлітків молодіжної музичної культури зумовлює увагу шведського суспільства до музичної освіти молоді. Наголошується на тому, що молодіжна музична культура формується в умовах складного сучасного музичного життя, характерними рисами якого є використання різноманітних нових технологій створення музичних творів і полікультурність творчості молодих музикантів, що дедалі зростає. Водночас, якість молодіжної музичної культури значною мірою зумовлена результатами загальної музичної освіти в школі. Отже, за загальну мету музичної освіти школярів у Швеції вбачається, перш за все, створення відповідної культурної атмосфери як у навчальному закладі, так і в суспільстві загалом. Тому обов'язкова музична освіта розглядається державою як один з важливих засобів соціалізації та саморозвитку учнів, підвищення рівня культури й гуманізації суспільства [7]. Реалізація названої мети передбачає посилення уваги в навчальних програмах з музики до тих видів діяльності, оволодіння якими дозволяє використовувати музику як засіб інтелектуально-художнього самовираження особистості та взаєморозуміння, тобто актуалізувати *комунікативну, креативну та естетичну* функції музики [6, с. 12].

Заслуговує на увагу надання учням шведської загальноосвітньої школи медіа-освіти (обов'язкова з 1994 року). Усвідомлення впливу реклами та засобів масової інформації на свідомість і підсвідомість людини саме через візуальні образи сприяло посиленню уваги уряду та педагогів до цієї проблеми. Розвиток уміння критично інтерпретувати зміст інформаційних повідомлень, їх мету, виховувати в дітей власне ставлення до кінопродукції (телевізійні програми, художні фільми), уміння розуміти сутнісний зміст подібних художніх образів, формувати власну естетичну оцінку – усі названі завдання стали офіційною стратегією освітньої політики Швеції в педагогічній галузі. Важливо

додати, що загальноосвітня школа ознайомлює учнів із сучасними електронними технологіями та навчає користуватися деякими з них [Там само].

Оновлення змісту освіти в Данії було розпочато реформою 1987 року, де одним з основних пріоритетів було визначено сприяння розвитку *креативності* учнів, тобто художньо-естетичному розвитку молоді [8, с. 2]. Для реалізації цього завдання в датських навчальних програмах *Folkescole* (9-річна школа для дітей 7 – 16 років) передбачено обов'язкове вивчення низки предметів художньо-естетичного циклу. Це такі предмети, як: музика, мистецтво (візуальні мистецтва), ремесла (рукоділля, художня обробка деревини, металу тощо), текстильний дизайн. Обов'язковим є також вивчення релігійного мистецтва та його символіки (духової музики, візуальних зображень, культових архітектурних споруд), що вивчається в рамках предмета релігієзнавства [9, с. 26].

Художньо-естетичне виховання молоді в Данії спрямоване на формування людини-співтворця, тому значну частину навчального часу з мистецьких дисциплін присвячено практичній художній діяльності. Так, наприклад, загальна музична освіта, на думку датських педагогів, має розвивати в дітей здатність відчувати музику й виражати себе за допомогою звуків. Тобто музичне виховання має стати передумовою формування усвідомленої потреби молоді брати участь у музичному житті суспільства, його різноманітних формах і явищах [Там само].

Загальною метою вивчення в датській школі, наприклад, предмета „Мистецтво”, є набуття учнями „зображальної компетентності”, що відіграє велику роль у культурі сучасного суспільства. Формування цієї здібності відбувається через художню творчість, що розуміється датськими педагогами як засіб комунікації та самовираження особистості. Отже, через творчість, практику, художній аналіз, вивчення зображальних форм та візуальних образів масової культури в школярів розвивається повноцінне візуальне сприйняття та навички художньої творчості, тобто дитина виховується як співтворець культури [9, с. 27; 8].

Досвід французького уряду та педагогічної спільноти в проблемі художньо-естетичного виховання молоді заслуговує на особливу увагу вітчизняних спеціалістів. Так, у грудні 2000 року зусиллями двох міністерств – Міністерства освіти і Міністерства культури – у Франції розроблено план „Мистецтво і культура в школі”, а мистецька освіта була визнана одним з пріоритетних освітніх напрямів.

Головною ідеєю програми „Мистецтво і культура в школі” стало включення до блоку „фундаментальних дисциплін” розділу „Художнє виховання”, предмети якого відіграють важливу роль у навчально-виховному процесі й допомагають засвоюванню інших дисциплін. Так, наприклад, музика сприяє вивченню математики, пластичні мистецтва стають у нагоді при вивченні геометрії, географії, театральне мистецтво допомагає опановувати літературу тощо [10, с. 20 – 21].

Планом передбачено низку новацій у художньо-естетичному вихованні школярів: поглиблене викладання предметів художнього циклу (із збільшенням навчального щотижневого навантаження), підтримка вже існуючих факультативних мистецько-культурних програм („культурні класи”, художньо-творчі ательє), сприяння розвитку хорового співу (кожна школа повинна мати хор), обов’язкова співпраця із закладами культури (забезпечення всім дітям рівного доступу до культурної спадщини людства – музеїв, центрів сучасного мистецтва, художніх галерей, концертних залів, бібліотек, кінозалів, консерваторій тощо).

Заслуговує на особливу увагу модель мистецької освіти в Японії, що ґрунтується на ідеї здатності кожної людини відчувати природну красу. Традиційно в цій країні вважають, що можливо й необхідно розвивати не лише інтелект, а й емоційність, що є основою естетичного сприйняття, тому здібності поета, художника й музиканта можна й потрібно розвивати в кожній дитині.

Дослідники відзначають, що японцям притаманне традиційне для Далекого Сходу світорозуміння, сутнісною характеристикою якого є відчуття людиною своєї єдності та гармонійної взаємодії з Природою. Мистецтво, на думку японців, покликане виявляти красу й робити її відчутною. Саме тому, уважають японські педагоги, дітей треба вчити відчувати красу, учити сприйняття прекрасного, тому що вони переконані, що ніякий науковий і технічний поступ не здатний змінити естетичну та етичну складові людського життя [11, с. 28].

Відзначимо особливе місце й роль викладання каліграфії в художньо-естетичному вихованні молоді. Каліграфія в Японії вважається мистецтвом. Отже, засвоєння певних каліграфічних навичок дозволяє людині вже не писати, а малювати, до того ж не пером, а пензлем. Ієрогліфічне письмо розвиває в людини бездоганне відчуття пропорцій, динаміки, руху, здатність цінувати простоту й вишуканість лінії. Не дивно, що практично кожен японець може професійно, точними штрихами зобразити пагін бамбука чи гілку квітучої сакури [Там само].

Значна увага в японській системі художньо-естетичної освіти приділяється розвитку колірної чутливості зору. Уважається, що тонке сприйняття кольорів, уміння гармонійно їх поєднувати сприяє розвитку „художнього” рівня культури праці в усіх сферах, збагачує світобачення, розвиває емоційність особистості та її здатність відчувати найтонші кольорові й емоційні нюанси, стани й настрої, що зумовлені впливом кольорів та їх відтінків.

Особливою рисою японської системи художньо-естетичної освіти є ставлення до музичного мистецтва. Навчання музики може починатися в досить ранньому віці, у дитячих садочках, що працюють за системою відомого японського скрипаля й педагога Шініці Судзукі, педагогічна концепція якого ґрунтується на ідеї сенситивності раннього дошкільного періоду для емоційного та чуттєвого розвитку дитини [Там само].

Головною метою естетичного виховання учнів у школах США є формування всебічно розвиненої, гуманної, творчої особистості. Дослідники відзначають три основні складові частини технології художньо-естетичного виховання молоді в школах Америки: 1) загальні заняття мистецтвом, що є обов'язковими для всіх учнів; 2) виконавча майстерність (виконання вокальної та інструментальної музики, сценічна гра, художній дизайн, танок, музикування); 3) загальна естетизація атмосфери школи – класної кімнати, шкільної будівлі та пришкільних майданів [12, с. 16]. Так, наприклад, пріоритетними тенденціями естетизації педагогічного процесу в школах Америки є: залучення до викладацької діяльності в школах майстрів мистецтв, їх співробітництво з учителями; виховання полікультурної особистості з духовно багатим світоглядом [Там само, с. 10 – 15].

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що сучасні технології художньо-естетичного виховання мають за мету формування особистісно-ціннісного ставлення дітей та молоді до мистецтва, їхніх світоглядних уявлень, розвиток загальних та спеціальних здібностей особистості, художньо-образного мислення. Світові технології мистецької освіти спрямовані на стимулювання творчого потенціалу особистості, виховання потреби й здатності молоді до художньо-творчої самореалізації та духовного самовдосконалення.

Отже, провідні напрями художньо-естетичного виховання ґрунтуються на таких складових компонентах, як *мистецька освіта* (набуття в навчальному процесі загальноосвітніх шкіл, ліцеїв та університетів мистецьких знань, розвиток навички аналізу, інтерпретації та оцінювання художніх творів, творча художня діяльність) і *позанавчальна соціально-культурна діяльність* (участь молоді у мистецько-культурних проектах, програмах тощо). Зокрема, досвід соціально-культурної діяльності, що набувають учні та студенти за період навчання, сприяє формуванню в молоді почуття відповідальності за збереження мистецько-культурного середовища та співтворчості в його відтворенні.

Інтеграція України до європейського простору вимагає вивчення світового досвіду мистецької освіти та естетичного виховання молоді, який, безперечно, може збагатити вітчизняну педагогічну теорію і практику. Відзначимо, що досвід установа партнерських відносин між школами та культурними інституціями, досвід організації активної соціально-культурної діяльності учнів, використання педагогічних можливостей партнерства заслуговують на подальше вивчення та впровадження в педагогічну практику української освітньої системи.

Література

1. Масол Л. Виховний потенціал мистецтва – джерело освітніх інновацій / Л. Масол // Мистецтво та освіта. – 2001. – № 1. – С. 2 – 5.
2. Сравнительная педагогика : школьное образование за рубежом : сб.

науч. ст. / под ред. В. Андреева. – Минск : НИО, 1999. – 119 с.

3. Вишневська Н. Ю. Реформування шкільної освіти в Норвегії у 80 – 90-х роках ХХ століття : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Наталія Юріївна Вишневська. – Рівне, 2000. – 299 с.

4. Волинець Л. Загальна мистецька освіта в школах Норвегії / Л. Волинець // Мистецтво та освіта. – 2004. – № 1. – С. 21 – 25.

5. The Education System in Norway (2000-2001) // Eurybase 2001. The information database on Education Systems in Europe [Електронний ресурс] // [http : //www.eurydice.org/Eurybase/Application](http://www.eurydice.org/Eurybase/Application).

6. Волинець Л. Загальна мистецька освіта у школах Швеції / Л. Волинець // Мистецтво та освіта. – 2004. – № 3. – С. 10 – 14.

7. The Education System in Sweden (2000 – 2001) // Eurybase 2001. The information database on Education Systems in Europe [Електронний ресурс] // [http : //www.eurydice.org/Eurybase/Application/eurybase.htm](http://www.eurydice.org/Eurybase/Application/eurybase.htm).

8. Петрова Н. Вот где сказка стала былью. Гимназия – одно из звеньев в системе образования Дании / Н. Петрова // Чужая Азбука. – 1996. – № 35 – 38. – С. 2.

9. Волинець Л. Загальна мистецька освіта в середній школі Данії / Л. Волинець // Мистецтво та освіта. – 2005. – № 2. – С. 25 – 28.

10. Полтавець В. Інноваційні проекти мистецько-культурних програм у школах Франції / В. Полтавець // Мистецтво та освіта. – 2005. – № 1. – С. 20 – 22.

11. Волинець Л. Художньо-естетична освіта в Японії / Л. Волинець // Мистецтво та освіта. – 2002. – № 1. – С. 28 – 30.

12. Беланова Р. А. Эстетическое воспитание учащихся в школах США : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Римма Анатольевна Беланова. – Луганск, 1997. – 160 с.

Горбулич Г. В. Загальна характеристика напрямів художньо-естетичного виховання молоді у світі

У статті розглянуто зміст провідних напрямів художньо-естетичного виховання молоді в європейських країнах (Норвегія, Швеція, Данія, Франція), Японії та Америці, виявлено основні ідеї та підходи до організації мистецької освіти.

Ключові слова: художньо-естетичне виховання, мистецька освіта, предмети художньо-естетичного циклу.

Горбулич Г. В. Общая характеристика направлений художественно-эстетического воспитания молодежи в мире

В статье рассматривается содержание ведущих направлений художественно-эстетического воспитания молодежи в европейских странах (Норвегии, Швеции, Дании, Франции), Японии и Америки, выявлены основные идеи и подходы к организации художественного образования.

Ключевые слова: художественно-эстетическое воспитание, художественное образование, предметы художественно-эстетического цикла.

Gorbulich G. V. General characteristic of directions of artistically-aesthetic education of young people in the world

In the article maintenance of leading directions of artistically-aesthetic education young people is examined in the European countries (To Norway, Sweden, Denmark, France), Japan and America, basic ideas and going are exposed near organization of artistic education.

Keywords: artistically-aesthetic education, artistic education, articles of artistically-aesthetic cycle.

УДК 908 37.035.6

К. В. Дубич

**ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ
НАЦІОНАЛЬНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ**

Формування національної ідентичності молоді, наслідком якого стає її національна самоідентифікація, є органічною складовою соціального становлення молоді людини. Видатний учений Ентоні Д. Сміт зазначає, що кожне людське „Я” утворюється з розмаїтих ідентичностей та ролей – родинної, класової, релігійної, етнічної й, звичайно, національної. Відчуття національної ідентичності є потужним засобом самовизначення та самоорієнтації індивіда у світі крізь призму колективного образу особистості та своєї самобутньої культури [1, с. 31 – 43]. Саме завдяки спільній неповторній культурі ми спроможні дізнатися „хто ми такі” в сучасному світі. Наново відкривши цю культуру, ми „наново відкриваємо собі” своє автентичне „Я”.

Найбільш уживане визначення нації – „сукупність людей, що має власну назву, свою історичну територію, спільні міфи та історичну пам’ять, спільну масову, громадську культуру та єдині юридичні права та обов’язки для всіх членів [Там само, с. 123 – 157]. Саме до переліку головних сутнісних елементів визначення нації можна з упевненістю додати ще один, а саме: систему освіти та виховання молоді.

Акцентуючи сьогодні увагу на значенні національної ідеї для патріотичного виховання молоді, зазначимо, що у зв’язку з політичними та суспільними процесами вона недостатньо культивується як засіб виховання молоді. До сьогодні чітко не визначено її сутності та засоби педагогічного втілення.

Виховний потенціал національної ідеї може бути реалізованим через прищеплювання молоді гордості за приналежність до свого народу, попри всю апокаліптичність його історії, помилки та неконсолідованість у сьогоднішні. На жаль, можна констатувати про те, що забезпечення вирішення цієї проблеми лише педагогічними методами неможливо. Для цього необхідно сформувати таку систему соціальних відносин, у якій

Наукове видання

ВІСНИК
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(педагогічні науки)

Відповідальний за випуск:
доц. Борисова С. В.

Коректор:
Ніколаєнко І. О.

Здано до склад. 29.12.2009 р. Підп. до друку 29.01.2010 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 26,2. Наклад 200 прим. Зам. № 17.

Видавець і виготовлювач
Видавництво Державного закладу
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. т/ф: (0642) 58-03-20.
e-mail: alma-mater@list.ru
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.